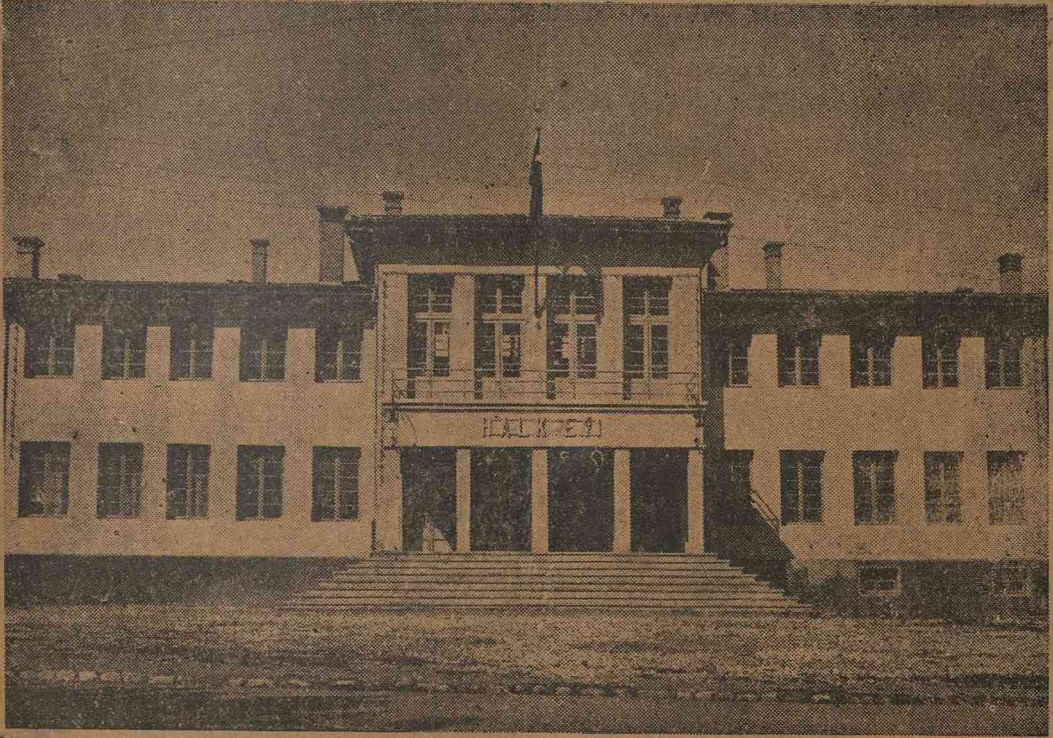

İNANÇ

DENİZLİ HALKEVİ TARAFINDAN AYDA BİR ÇIKARILIR .

Denizli Halkevi

Sayı: 42

Cilt: 4

Ağustos 940

CUMHURİYET MATBAASI - DENİZLİ

İÇİNDEKİLER

Türk Milliyetçiliği	(Ziya Gökalp)
Denizli Coğrafyasına umumî bir bakış	(Dr. Reşat İzbirak)
Bir pervane can verdi	(Hasan Çetintürk)
Kütleleşmek	(Hüseyin Tokcan)
İki yıkanış	(S. Zeki Göktürk)
Daha gelmiyecekmisin?	(S. Zeki Göktürk)
Bahçemde	(Hasan Çetintürk)
Rıza Polat Öztürk	(Vefa Aray)
Bahar	(R. Polat Öztürk)
Şimdi	(N. Rahmi Tokat)
Hürriyet kuşları	(Ata Lûtfi Özdil)

İmtiyaz Sahibi :
HULUSİ ORAL

Yayın ve Yazı İşleri Direktörü
A. VEF A ARAY

Yazılar, Direktörlüğe gönderilmelidir.

İNANÇ'a yalnız Yıllık Abone yazılır ve Abone Parası
(120) Kuruştur.

Cihan gözünden nurludur.
Zehirli gonca ben yemem
Ölüm ademdir istemem,
Dizile inci boynuma,
Bülbül kafeste koynuma,
Karga — kanatlarını açıp eğilerek)
Hak annenin kızları için
Hakka karşı ısrar niçin ?
Baba, oğul, hoca, kartal,
Elinizde koca bir dal,
Maksadınız karşı durmak
Gülistanda çadır kurmak..
Güvercin — (hiddetle çırpınarak)
Bülbülümün aklı, fikri,
Müstakildir ırzı, bekri.
Kayıtsız başında bir kafes,
Kabul etmez bunu herkez,
Biz hürriyet kuşlarıyız,
Kafeslerin düşmanıyız,
Bize altın kafes mezar
Gökler kafes haydi hezar...
(Bülbülle beraber semalara uçarlar, Perde kapanır)

— Üçüncü perdenin sonu —

Tablo — 4 —

(Küçük ve yeşil ormanı da çimenlikler üzerinde yaralı be-
yaz bir güvercin kanlara batmış yatar. Etrafında baykuş
şahin, sonrada kartal gelir. Ormanın solunda bütün kuşlar
ve kelebekler.. Zeval zamanı güneş bütün mevcudatı kızgın
ziyasiyle yaldızlar..)

Perde — 4 —

— Yalnız keman ile —

Baykuş — Gözlerini yatan güvercine dikerek
Mabetlerin solgun mermer taşları
Kayaların bulutlarda başları,
Uludağlar, eski yerler mekânı,

ordudan yüksektir. Türk ordusunun vatanperverliği, istiklâl severliği dünyaya örnektir. Buna tarih şahittir.

2 — Millet; Türk milleti Küçük Asyada on sekiz milyonluk bir varlıktır. Bütün dünyada Türklük muazzam bir yekûn teşkil eder. Türk milletinin rakam itibarile maddî bünyesi budur. Bu milletin manevî vasfı bütün tarih boyunca tecrübe edildiği gibi en belîğ tecrübesini istiklâl harbinde vermiştir. Büyük nutukta izah edildiği gibi silâhlarından tecrit edilmiş hükûmeti ve hükûmdarı kendisine ihanet etmiş, mütevaliyen üç büyük muharebe ile (Trablusgarp, Balkan Umumî harp) larla yıpranmış olan bu millet, istiklâli tehlikede kaldığı gün yaralı bir arslan azametile tarih huzurunda yükselmiştir. Hem kendi içindeki ihaneti, hem dört taraftan hücum eden hariç Düşmanı boğmuştur. Bu kudretin menşei milletin istiklâl ve vatan severliğinde ve siyasî hayatîyetinde saklıdır. Kadim medeniyetin mümessili olan bu millet tarih huzurunda silâhı omzunda bir millettir.

3 — Siyasî Camia; Türk milleti tarih boyunca siyasî camia halinde kalmıştır. Devletsiz, teşkilâtsiz, hükûmetsiz yaşamamıştır. Onun en büyük vasfı hiç bir millete has olmayan siyasî ebediyetidir. Yani millet zaman zaman hücumlara maruz kalmıştır. Ve ölüm tehlikesi geçirmiştir. Fakat hiç bir zaman ölmemiştir. Bu sırada millet sarsılmıştır. Fakat milletin manevî varlığı ölmediği için o kendisine kurtarıcı bir lider bir şef çıkarır. Yine ölmiyen ruhî ile istiklâlini idame eder. Bu gün Türk milleti o kadar yekparedir ki tamamen birlik ve beraberlik mevcuttur. Milletimizin bu asırlardaki büyük meziyetlerinden birisi de budur. Kanile, kültürile, mefkûresile parçalanmaz bir kaya halinde mukadder vazifesine intizar etmektedir. Her millet dahilde bir dertle malûl olduğu bu günde Türk Milleti bu noktadan bahtiyar ve mesuttur.

4 — Hükûmet; Türk Hükûmeti milletin mümessilidir. Bu Hükûmette hiçbir hizbin, gurubun tesiri yoktur. Sınıfsız olan Türk milletinin hükûmeti her hareketile 18 milyonu düşünmüş, bütün icraatı bir fert ve bir zümre bütün millete matuftur. Bu gibi hükûmetlere millî hükûmet derler. Bu gibi hükûmetler tav'an ve kerhen tamamen Millet için çalışır. Bu gibi hükûmetlerde iktidar mevkii hırsı yoktur. Bizim için en büyük

mevkii iktidar Türk milletinin selâmeti ve istiklâlidir. Bu hükûmetin başı devletin reisi olan Cumhur Reiste suratle hareket eder. Bizim Cumhur Reisimiz bundan fazla olarak Türk milletile tarihen tanışmış bir Şeftir. Onun için alel ade bir reiscumhura benzetilemez.

İsmet İnönü, kurtarıcı, inkilâpçı, halkçı Atatürkün sağ kolu olarak Türk İstiklâl tarihinde rol oynamıştır. Eli silâh tuttuğu gündenberi Türk milletile beraber ateş içinde yaşamış bir kumandandır. Kurtuluştan sonra Türk Devletinin her cihetle istiklâlini temin ve tahsil yolunda muvaffak olmuş bir reistir. Bu gün pamuk kadar beyaz olan ak saçlarının her bir teli Türk milletinin ve vatanının selâmeti uğrunda sarfedilen mesainin en açık bir sembolüdür. Bu günkü dünyanın maruz olduğu kanlı savaş içerisinde Millî Şefin başımızda bulunması bizim için en büyük garantidir. Türk kalbi huzur içindedir. Çünkü Millî Şef başı ucunda duruyor. Türk milleti her fedakârlığa hazırdır. Çünkü bütün Türklük Şefinin etrafındadır. Esasen Türk milleti her badirede ve her felâkette birliği, beraberliği ve sinesinden doğurduğu Şefe inanmasile istiklâlini ve yurdunu korumasını bilmiştir. Bu bizim an'anenevi usulümüz ve millî bir karakterimizdir.

Türk milletinin ebedî siyaseti yalnız kendi kuvvetine, kendi varlığına inanarak yaşamaktır. Beynelmilel muvazene ile mevcudiyetini koruyan bir millet değildir. Dostluğuna sadık olan bu millet her şeyden evvel kendisine güvenmektedir. Türk politikasını idare eden Türk Hükûmeti beynelmilel şerait ve kuvvet müvazenesine göre milletin istiklâli uğrunda her hangi bir siyaseti takip edebilirler. Bu onların bileceği bir ihtisas işidir. İşin bu kısmı onlara aittir. Fakat Türk Milletinin bileceği ve bildiği bir siyaset usulü vardır yalnız, kendi bileğinin kuvvetine ve ruhunun yüksekliğine dayanarak yaşamak. Bu usul İstiklâl Harbinin yakın bir tecrübesinin tesbit ettiği bir usüldür. Ebedî Şefin dediği gibi ya müstakil yaşamak veya ölmektir. Bizim için ikisinin ortası yoktur. Bizim tecrübemiz ve kitabımız böyle öğretmektedir. Başka membalara başka misallere lüzum yoktur. Bu sahada Türk viedanı, Türk zekâsı hiç bir münakaşa kabul etmez. Bizim için en büyük siyaset budur. Ya istiklâl, ya ölüm...

DENİZİ COĞRAFYASINA UMUMİ BİR BAKIŞ

Yazan: Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesinden
Doktor REŞAT İZBIRAK

— Geçen sayıdan devam —

Burası Milâttan 190 yıl önce kurulmuş, her halde komşusu Laodikyaya karşı tahkik edilmiş bir şehir olarak görülmekte ve aynı zamanda bir ticaret merkezi bulunmakta idi. Bir banyo şehri olarak ta inkişif etmiş bulunan bu Şehrin içinde, eski muazzam açık hava tiyatrosunun hemen önünde billûr gibi berrak ve temiz bir ılık su (30) havuz bulunmaktadır ki, tabanında eski sütunlar ve diğer işlenmiş taşlar görülmektedir. Bu suyun yalnız sağlık vastası olarak değil aynı zamanda boyaları çok iyi tesbit eden bir hassaya da malik bulunduğu pek eskiden beri malûmdur. Gerek travertenler civarı ve gerekse bu eski şehrin içi yeryer zekkûm fidancıkları ile kaplı bulunmaktadır ki, bunların çiçeklerinin manzaralarına doyum olmuyor. Bütün bu tabii ve tarihi güzellikler arasından birde cenuba doğru, üzeri mayıs sonlarında da karlar kaplı Honaz ve Baba dağlarının heybetli duruşmalarını uzun uzadıya temâşa etmeden geçilemiyor. Yurdumuzun en görülmiye değer güzel mıntakalarından birisi olan bu saha, hiç de fazla olmayacak olan bir masrafla, seyahat celbeden en mühim bir bölge halini alabilir.

Yukarıda gördüğümüz gibi, Pamukkale, kalker travertenlerden müteşekkül bulunmakta ve yer yer görülen kararmış kısımlarda terkiplerinde her halde manganez ihtiva etmektedir. Bu teşekkülde üç satha ayırmak mümkündür:

1 — Eski Travertenler ki, ufki olarak tabakalanmış bulunmakta ve sekinin çekirdeğini teşkil etmektedir.

2 — Boz renkte travertenler ki, satıhta birçok kabartılar ve tekneler teşkil etmekte ve sekinin yamaçlarında görülmektedir.

3 — En yeni ve bembeyaz repkli travertenler ki, üzerlerinden bugün de sular akmaktadır. Burada kalker rusubatin teşekkülü gözle görülecek kadar süratlidir. Filhakika, burada

suların altına konulan desti, sepet ... gibi şeylerin üzerlerinin bir hafta kadar kısa bir müddet içerisinde takriben parmak kalınlığında kalkerle kaplandığı çok görülmüştür. Hatta Denizli Müzesini ve okullarını gezdiğim zaman bunlardan bir kaç tanesini de zarif şekillerile görmüştüm. Burada muhtelif yerlerden geçmiş olan sular, geçtikleri yerlerde kalker rusubatin süratle meydana gelmesile, yollarını bizzat yükseltmiş ve nihayet burayı terk, etmek mecburiyetinde kalmışlardır. Bundan dolayıdır ki, beyaz kalker çağlayanların ekserisi hali hazırda susuz bulunmaktadırlar.

Geniş manasile Denizli havzasının şimalinde görülen bu teşekküllere mukabil, cenup kenarında 2570 metre irtifaındaki Honaz dağı ve 2200 — 2300 irtifalı Baba dağları eski mültevi arazisi (Ak dağ, Kara baba, Ak baba tepelerini ihtiva eden ve takriben Cenubu Şarkiden Şimali Garbiye doğru uzayan 15 — 20 kilometre imtidadındaki silsileye Karıcı dağları adı verildiğini Denizli halkından işitmiştim.) yer almış bulunmakta, Denizli havzası 2000 — 2300 metrelik nisbi irtifalar göstermekte, Denizli basamaklı düzlüğüne karşı gösterdikleri sarp yamaçları ile de yüksek dağlar halinde görülmektedirler. Bu dağlar Denizli havzasını daha Cenupta bulunan ve bu havzadan daha yüksek olan Tavas ve Acıpayam ovalarından ayırmaktadırlar ki, bunlar bilhassa billûri kalkerler, mikaşistler ve gnayıslar gibi billûri ve istihalevi sahralardan müteşekkil bulunmaktadırlar.

Yukarıda adı geçen Denizli basamaklı düzlüğü takriben 40 kilometrelik bir uzunluk göstermekte, Batıdan Doğuya gidildikçe daralmaktadır. Bu arazi Cenuptaki dağlardan inen dereler ve sellerle yarılmış bulunmaktadır.

Bu arazinin Şark kısmında, dağların eteklerinden beş kilometre kadar uzakta, Şimalde Denizli şehri kurulmuş bulunmaktadır. 18000 kadar Nüfusu ihtiva eden Denizli şehri böylece şimale doğru hafif meyilli (600 metreden 300 metreye) olan bir düzlük üzerinde kurulmuştur ki, bu düzlük Cenuptaki dağlarla doğrudan doğruya iltisak peyda ediyor ve Şimalde de bir takım tepeler sıralar Büyük Menderes

Feyzan Ovasından ayrılmış bulunuyor. Bu meyilli düzlük çok münbit vasi bir birikinti mahrutu halinde görülmekte ve fakat altında üçüncü zaman tabakaları yer almaktadır. Denizli civarında bu düzlük pek hafif bir dalgalı karakter gösteriyor ve şehrin doğu ve batısında derin olmıyan vadiler tarafından yarılmış bulunuyor. Dağlardan çıkan su yolları ve gerekse kaynaklar halinde görülen bol sular, Denizli ve civarının mebzul ve sık nebat örtüsünü meydana getiriyor ve bu bakımdan yeşil Bursaya çok benzeyen yeşil Denizliyi ortasına almış bulunuyor.

Denizli iki esaslı kısımdan müteşekkil bulunmaktadır ki, bunlardan biri eski pazardır ve 1703 zelzelesinde büyük bir kısmı itibarile yıkılmıştır. Diğeri ise asıl Denizli şehridir ki bu pazarın bir iki kilometre yukarısında bulunmakta, geniş bahçeler içerisinde kurulmuş ve ağaçlar arasında adeta görünmez olmuş evlerden teşekkül etmektedir. Burada her evin az çok büyük bir meyve ve sebze bahçesi göze çarpmakta ve bahçesiz ev hemen hemen hiç görülmemektedir.

Hemen bütün Denizli havzasında olduğu gibi, Denizli şehri de sık sık yer sarsıntılarından müteessir olmaktadır. Filhakika, tarihin kaydettiğine göre, Denizli — Aydın — Alaşehir bölgelerinde mühim 10 kadar şiddetli zelzele vaki olmuştur. Miladın 60 ıncı yılında Denizlide vaki olan bir zelzelede Hiyarapolis yıkılmış, 1653 de diğer yer sarsıntısında şehir de bir takım evler harap olmuş, 1703 zelzelesinde şehir ve civarı ehemmiyetli hasara uğramış ve 1899 Eylülündeki Büyük Menderes Çökek sabası zelzelesinde de şehir civarında yer yarılmaları müşahade olunmuştur.

Bu sebeble yeni Denizli şehrinin inkişafında bu noktayı ehemmiyetle nazari dikkate almak ve ileride vaki olabilecek yer sarsıntılarına şimdiden elden geldiği kadar karşı koymak doğru olur. Hiç şüphe yok ki, bu hususlar hakkında hüküm verebilmek için mntıkada çok daha uzun zaman çalışmak ve fennî incelemeler yapmak lâzım gelir. Fakat bununla beraber, burada, bu husus için, bir iki noktaya temas etmeden geçmek istemiyorum.

A — Bu gün biliniyor ki, zelzele dalgalarının tesirleri,

diğer birtakım hadiselerden başka, bir bölgenin jeolojik lün-ye ve yapısına da tabidir ve bu meyanda sahraların rolü cidden mühimdir. Filhakika, evlerin temellerinin kazılmış bulunduğu sahralar ne kadar mukavim, sert ve sık yapılı olurlarsa, zelzele dalgaları da burada o nisbette az tesir yapıyorlar. Denizli şehrinin bulunduğu meyilli düzlükte satıhta sert konglomera tabakaları yer almış bulunmaktadır ki, bu tabaka yerine göre birkaç kilometre daha Cenuba doğru temadi etmektedir. Düşündüğüme göre, eğer şehir, ileride, or-tası takriben Lise ve civazı olmak üzere, cenuba doğru büyürse bu bakımdan isabetli olmuş olur.

B — Diğer taraftan şurası da müşahedelerle anlaşılmıştır ki 'Zelzele dalgalarının tesirleri bir bölgedeki inşa tarzı ve malzemesile de yakından alakadardır. Bunun için binaların tek katlı olmaları, mütecanis yapı malzemesinden meydana getirilmeleri ve temelleri sağlam kurulacak olan bu inşaatın her tarafı gerek hatıllarla ve gerekse her hangi bir şekilde birbirine iyice bağlı bulunmalıdır.

Denizlide gördüğüm evler arasında, bu nevi enlemesine ve boylamasına ve bunlara mail olan hatıllarla bir iskelet halinde sıkıca kurulmuş ve araları da ekseriya kerpiçle doldurulmuş tek veya çift katlı binalar mühim bir yekûn tutmaktadır ki, bunlar daha fennî ihtimamla yapılacak olursa, hem yer sarsıntılarına nisbeten mukavim olurlar ve hem de ucuza mal olmuş bulunurlar.

Denizli şehri civarındaki köylerde gördüğüm bazı evler ise, yer yer düz damlı olmaları ve sağlam yapılmış bulunmaları dolayisile yer sarsıntılarına, tek katlı olmalarına rağmen mukavemette güçlük çekeceklerdir.

Zengin meyve ve sebze bahçeleri ortasında kurulmuş, bir taraftan verimli pamuk, pirinç ve tütün, diğer taraftan ehemmiyetli hububat ve bilhassa iyi buğday bölgeleri ortasında, merkezi bir vaziyette kurulmuş bulunan ve civar bölgelerde yerine göre zengin ve çeşitli madenleri (Alçıdaşı, kü-kürt, amyant, kömür, zımpara, mika) ihtiva eden ve un sanayiine ve dokumacılığa yer veren Denizlinin münakale vaziyetine de bir iki kelime ile temas etmeden geçemeyeceğim:

BİR PERVANE'CAN VERDİ

Açılan pencereden girdi sessiz odama,
Önce döndü, dolaştı; sonra çarpıldı cama,
Bilmem sebep ne idi böyle çekilmez gama
Lambamın bacasında kavrularak can verdi.

1937 Atça

HASAN ÇETİNTÜRK

Her ne kadak Denizli şehri bugün bir taraftan Cenuba Tavas ve Acıpayama, diğer taraftan da Sarayköye ve Çala birer şosa ile bağlı bulunuyor, yani bir kelime ile, şosaların birleştikleri bir nokta halinde görünüyorsa da, İzmir - Aydın — Afyon Karahisar Demiryolunun hemen üzerinde bulunmaktadır. Burada Denizli şehri esas demiryoluna Goncalı istasyonunda birleşmek üzere tali bir Demir yolu ile bağlı bulunmakta ve ticaret bakımından Demiryolu üzerinde bulunan Sarayköy kendisile rekâbet etmektedir. Denizlinin ileride daha fazla inkişafı için bu demiryolu vaziyetinin daha uygun bir şekle konulması, yani demiryolunun Denizlinin kenarından veya içinden geçmesi doğru olacaktır sanırım

Bu hususta yapılacak işin büyük masrafları mucip olacağı ve güçlükler göstermeyeceğini zannediyorum. Muhtelif imkânlar arasında bugün Böceli — Goncalı — Şamlı istasyonları üzerinden Sarayköye uzanan demiryolunun, Böceli — Denizli — Şamlı istasyonlarından geçmesinin kolay olabileceğini tahmin ediyorum. İşte bu taktirde Denizli şehri diğer zenginlikleri meyanında, bir de bu bölgenin faal bir ticaret merkezi haline gelebilecek, bu günkünden çok daha işlek ve tanınmış bir vilâyet merkezi olabilecektir.

Ankara : 18 - VI - 1940

Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesinden

Dr. Reşat İzbirak

KÜTLELEŞMEK

Sosyologlar cemiyeti tarif ederken; yekdiğerine karşılıklı olarak tesir eden fertlerden mürekkep bir topluluktur derler. Esasen yekdiğerine tesir etmiyen topluluklara biz cemiyet diyemeyiz. Bu nevi topluluklar hayvanlarda da vardır. Hatta bazı hayvanlar yekdiğerine tesir eder gibi görülmektedir. Böyle olmasına rağmen bunlarda bir içtimailik vardırdenemiz, Çünkü; bu tesir insiyakî olmaktan ileri geçememiştir.

İnsanlarda tesir etme ve müessir olma hadisesini tahlil edecek olursak görülür ki; burada hadise insiyakî değil şuurlu, hedefli, gayeli bir tesirdir. Ancak, maşerî insanlardan mürekkep olmiyan cemiyetlerde bu hal tamamiyle görülemez.

Çözük cemiyetlerde, cemiyeti teşkil eden insanlar belki münferit olarak iyi olabilir. Fakat teşkil ettikleri cemiyette bu iyilikten eser yoktur. Demek oluyor ki; cemiyet, fertlerin bir mecmuundan ibaret olmayıp ayrı bir varlıktır. Nasıl ki kimyada iki veya üç cismin birleşmesinden o cisimlerden tamamen başka yeni bir cisim meydana geliyorsa, bundanda fertlerin birleşmesinden meydana gelen o şey ayrı bir varlıktır ve ayrı bir bütündür. Bütünü teşkil eden cüzlerin ayrı ayrı iyiliği, muhakkak surette onun, küllü olan cemiyetin de iyiliği manasına alınamaz. Her davanın aksinin de sahîh olduğu nazarı dikkata alınarak - Şuhalede küllü teşkil eden cüzlerin fena olmasından da iyi bir kül meydana gelebilir - şeklinde bir mutala yürütmek mümkün gibi görülürsede ancak, fiziki ve riyazi hadiselerden tamamen ayrı olan ve ayrı bir metodla içtimaiyat ilminin kollektif oluşu karşısında vaziyeti bu şekilde mutalaa etmek bizi hataya sürükleyebilir. Fertlerin muhakkak iyi olması ve iyi yetiştirilmesi gerektir Bu yetiştirme ve terbiyede ferdin yarın şahsî iyiliğine doğru gitmek cemiyete zararlı olabilir. Bu şekilde yetiştirmek «bana ne» diyen müminler meydana getirebilir. Fakat «onun zararı benim demektir» “ Bugün ona ise yarın banadır „ diyecek tipler yetiştiremez.

Asrımız, milletlerde değil, insanlık aleminde olan bir hadisede diğerlerinin müteessir olabileceği şekilde zaman

mekân ve mesafe mefhumlarını kısaltmıştır. İktisadî, siyasî, ve kültürel münasebetlerin mudiliyeti karşısında fertler değil, milletler de kendilerine kâfi gelmemekte iken, bir milletin fertleri arasında ((Her koyun kendi bacağından asılır.)) ((Ben vaziyetimi temin edeyimde diğeri ne olursa olsun)) felsefesi hakim olacak olursa, his hayatı itibariyle birbirlerinden yıldızlar kadar uzak olan insanların fikri ve irade hayatında da bu uzaklığı buldukları ve hotkâm benliğinin tamamen hakim olduğu görülür. Bu düşünce ortadan kalktığı ve ((Bana ne)) diyen yok oldukları zaman, kendini daima bütün içinde gören, kendinden ziyade bütünü düşünenler yetişmiş olurlar ki; işte bu tipler her herhangi bir haksızlık karşısında, haksızlık kendilerine yapılmış gibi isyan ederler ve herhangi bir zayıf karşısında o kendisi imiş gibi koşarlar. İşte bu tipleredir ki maşerî insan denir, ve işte bu tip insanların meydana getirdiği topluluktur ki; hakiki bir cemiyettir.

Kendi şahsi menfaatlarını göz önüne alarak, güya umumî menfaatlardan bahseden okadar egoistler vardır ki; bunlar fikirlerini umumî fikirlerle maskeleyişini çok iyi bilirler ve sureti haktan görünerek umumî menfaatı hiçe sayar ve kendi menfaatları peşinde koşarlar. Bu tipler menfaatlarını elde etmek için başkalarının zararını düşünmezler. Tüccar iseler ve imkânını da bulurlarsa sattıkları mala yabancı madde karıştırır. Ve eğer memur iseler her işte ilk hatırlarına gelen nefis hümayunlarının bu işten nasıl istifade edeceği olur. Bu nevi tiplerden teşekkül eden cemiyetler, hiç şüphesiz nemelazım, cıların teşkil ettiği cemiyetlerden daha fena ve daha kötüdür. Birinde küllü teşkil edenler saçma taneleri gibi ayrı, fakat bunlar da yekdiğerini yiyen kurtlar gibi kaynaşıktır.

İş ve vatandaşlık terbiyesi ile yürekleri dolu olanların bunları daima nazarı dikkate almaları ((Bana ne)) cillerleri içtimaileştirmeleri, egoistleri de aralarında eritmeleri zor da olsa, ısrarla üzerinde durmaları icabeden mühim davalardan biridir. Bu işlerle uğraşan mürebbilerin de zihniyecî insanlar değil, yeni tipler teşkil etmeleri gerektir. Dağınık cemiyetler toplu cemiyetlerin daima esiri olmağa mahkûmdur. Kütleleşmek ve ancak bu mânada kütleleşmek zaruridir.

Edirne - İktisadîat müfettişlerinden
HÜSEYİN TOKCAN

İKİ YIKANIŞ

(Yazan : Salih Zeki Göktürk)
3. 1. aci Teşrin 1936

Heraklit, hayatı iki defa yıkanılmayan akan bir suya benzetir.

Ben, seni bu sudaki hayata benzetirim sevgili !

Sen, beni iki defa yıkadın; hem ne yıkayış !

Daha dün . . . Rüya iklimlerinde, en olgun gerinişlerinin mis kokulu meyvalarını beraber toplayıp beraber dişlemedik mi?

Baş ucumuzda rengini gözlerinden alan portakal ağaçlarının içe cesaret veren hisiltılarını ne çabuk unuttun ?

Kuşlar, en şahaser parçalarını orada bizim için çalmadılar mı? Ve bu ilâhî sesl-rin aşkımızı takviye ettiğini hissetmedin mi?

Ve o gün sen, yeşil bakışlarınla olgun bir hayattın! Heraklitin asla iki korre yıkanamadığı hayat . . .

O gün sen, yeşil bakışlarınla beni ikinci defa yıkadın, hem ne yıkayış... Benim en geçmişimde bile artık hiç kimse bir kir bulamıyacak.

Ben artık dünyada bu hatıramızdan daha aziz bir şey tanımıyorum.

Heraklit ! . . Heraklit ! . .

Yıllar öncesi, ortaya attığın bu felsefe tekerlemesini ilk yalanlayan biz olduk.

Portakal bahçelerinde ağaçların taze bir gelin gibi süzülüşleri altında yeşil bakışlarını çaldığım güzel dedi ki :

" Heraklit yalan söylüyor ! . .

DAHA GELMİYECEK MİSİN

Martılar, mehtapta kanat açtılar,
Dalgalar şarkını söyleyip durdu.
Kuşlar, neden böyle erken kaçtılar..
Deniz neden böyle erken kudurdu?.

*
* *

Sis değil gözümün önünde perde;
İçimde biriken bir kızıl kormuş.
Gel dedim..bekledim boş gecelerde
Boş gecelerde de bekleniyormuş...

Salih Zeki Göktürk

«BAHÇEMDE»

Bir gülüm var bahçemde
Onu her an yoklarım.
Hiç kimseye koklatmam
Yalnız kendim koklarım.

*
* *

Hiç bir zaman koklatmam
Onu her an sularım;
Bahçemdeki bu gülüm
Solsa ben de solarım.

1938 İstanbul

HASAN ÇETİNTÜRK

Tanınmamış genç şairler:

RIZA POLAT ÖZTÜRK

Yazan: A. VEFA ARAY

— R. POLAT'ın iç cephesi —

(Geçen sayıdan devam)

Yaprağı çevirelim :

Hemşiresinin ölümü üzerine yazdığı (Mezarıcı) şiirinin şu mısraları hassas bir kalbin dokunaklı bir ifadesi değildir?

Çakılları temizle haydi artık mezarıcı !
Ömrü bin yıl olsa da, anladım ki sönecek.
Kır destiyi, dök suyu, ne vardır bundan acı ?
Dolu gelen bir tabut, yerine boş dönecek . .

Ört mezarıcı . . artık ört . . taş bağrın yana yana
Gündüzler gece bütün, geceler zindan bana . .

Şimdiye kadar (Akşam) temi üzerinde bir çok şiirler yazıldı; onlardan biri de Rızanın (Bu akşam) başlıklı şiiri olmakla beraber kendi kanaatimce, bu, öbürlerinin hepsinden kuvvetlidir; ve en eyi duyan öksüz bir şair ancak bunun gibi bir şiir yazabilir:

Bu akşam

Başım batan bir güneş gurbetin denizinde
İçim öksüz bir çocuk dalgaların dizinde .
Kulaklarım gönlümün alıcı telsizinde
Mor gölgeler altında eriyorum, bu akşam .

Şarkılı kıyıların haykırıyor sahibi,
Kara kayıkan suların görünmez oldu dibi .
Eşsiz doğan ruhumu babasız İsa gibi.
Derdimin çarımına geriıyorum, bu akşam.

Batı renginden esmer, batı saçımdan kara
Bir kanlı gül gibidir batıda açan yara .
Üşümeşin diyerek mavi atlas sulara
Al atlardan içimi seriyorum, bu akşam .

Ondaki duygu yüksekliği ve inceliği bize bunun gibi daha bir çok şiirler vermesine âmil olacaktır. Rızanın millî duygusu da çok yüksektir. "Bir Yayda Altı Ok" adlı eseri bunun en kuvvetli bir misalidir.

Dalgalar

Çırpınan bir kanaddır,
Kum üstünde dalgalar.
Çarşaf gibi kat kattır
Kum üstünde dalgalar.

Bilinmez ne taşırlar,
Durmadan oynasirlar
San bir sırtı kaşırlar
Kum üstünde dalgalar

Fikir

Rıza Polatta öğretmen ruhu olduğu için bir çok şiirlerinde bu ruhun akislerini görüyoruz; okuyucularına zaman zaman öğütler, düşündürücü fikirler verir. Fakatondaki lirizm, bu didaktik tarafı içinde eritir ve şiirlerinde yeni bir tat yaratır :

Teselli

Kapılacak ne vardır yoksul gibi her aha?
Elbet bu karanlıklar çıkacaktır sabaha .
Kızıl dudaklarında köpüklü bir kahkaha
Yıldızlı geceleri seyre dal, delikanlım!

Sonne

Geceler bir dev gözü, almış bizi içine.
İnanma sen çocuğum, korkudan doğan dine
Tanrıya giden yolun en kısıası: yaratmak.

Hayal :

Rızanın hayal çerçevesi geniş ve mütelevvindir.
Aşağıdaki örneklerde olduğu gibi bir çok güzel teşbihlerin bu tarafını kuvvetlendirmekte ve zenginleştirmektedir:

Albüm

Kış gelmeden ömrünün seyreddinse karını
Sakla yavrucum saklal inci göz yaşlarını
Neş'e dudaklarında açılın bir gül gibi .

Bir şair hayalinden madem ki ince bilin
Aklaşan saçlarını gene tarasın elin,
Aç bahara kapını, kulak ver kuş sesine .

Derdime Ninni

Gece zeytin saçını serdi titrek sulara
Uyu yavru çocuğum! uyu sevincim gibi.
Gözler gibi kapanır, gözler gibi her yara
Adalarda mercanım, denizde incim gibi,
Uyu yavru çocuğum . . Uyu sevincim gibi .

Gözler

İki mazgal ki gözler
Kafaların tasında,
Geçen günleri özler .
Günlerin ortasında.

Sanne

Ol aydın sabahların sen erdemli yolcusu
Bana kalsın çocuğum, kızıl saçlı akşamlar ..

Sonsuzluk

Maamavi eteklerin fisto köpüklerinde
Yıkanan bir kumsaldır, upuzun kumsal içim .
Dalgalar o meltemi getirir yüklerinde
O meltemle serinler, Nar çatlağı al içim .

Fildişi doğan ayın altın çivilerine
Takar gergin ipini hayalimin tentesi.

Batı

Kanlı bir atlas gibi yanmada yer yer batı
Kayboluyor günlerin kızıl yeleli atı,
Bir ses diyor anlamak istiyorsan hayatı :
Al etekli akşamın kal çemberi içinde.

Çık dağlara . . dağlara

Eve sığmazsa başın
Çık dağlara . . dağlara . .
Güçülür dağda yaşın
Çık dağlara . . dağlara . .

O, Rudyard Kiplingin meşhur "İf", başlıklı şiirine karşılık olarak yazdığı "Eğer", şiiriyle oğluna, dünyada güzel yaşamının düsturları anlatır.

Rızanın şiirlerinde, ilk bakışta, nikbinlik perdesi arkasında bedbin bir ruh görür gibi olursak buna inanmayalım. Rıza fikirlerinde hür ve doğrudur; hayata ve cemiyete dair düşüncelerinde tamamen nikbindir.

Albüm

Yol uzun, ömrün kısa, arzun büyük, imkân az,
Doldur yavrucum doldur, bardaklara neş'e, haz
At yılların yüküne, haykırdı licesine..
Her gidenin yerini alır yeni gelenler
Böyle birer maksada yer yüzünde erenler
Al odana, odana bir dost gibi yarin i ..

Rıza Polat bu kadar söyledikten sonra verilecek yeni yeni hükümleri okuyucularına bırakır ve şairinde okuyucuları için daha faydalı ve verimli olmasını dilerim.

ÖZÜR : 1) 40 inci sayımızın 12 inci sayfasında, vezin ve kafiye, başlığı altından itibaren 7 — 8 inci satırdaki "Vermemektedir," kelimesinin "Vermektedir," şeklinde düzeltilmesini,

2) 41 inci sayımızın 11 inci sayfasındaki kalın harflerle yazılmış "Duygu," başlığından evvel "R. Polat'ın iç cephesi," başlığı olacaktır, ilâve edilmesini dileriz.

BAHAR

Dinle vuslet şirini
Bülbülün ahenginde.
Almış. «Ferhat» «Şirin» i,
Dallar Murat renginde..

Saksıda her tomurcuk
Olgun bir meme başı ..
Şehvet, o hırçın çocuk
Yırtmada bir kumaşı ..

Kandır, kalpten dökülmüş,
Kırda kızıl lâleler ..
Mesim, şakrak bir gülüş ,
Kahkaha : şelâleler

R. Polat ÖZTÜRK

« Ş İ M D İ »

Atlas bir tavanda aşifte kamer
Sitemler içinde sulara indi.
Çamlı tepelerin kalbindeki yer
Taşıyor acı bir hatıra şimdi!...

**

Melâle bürünmüş yamaçlar ölgün
Sazlı göller bile ah! Çöle dönmüş..
Saha dün "Niza" mla gezdiğim gülbün
Bir kuru sahradır zevki de sönmüş!..

**

Atlas bir tavandan aşifte kamer
Sitemler içinde kalbime sindi.
Çamlı tepelerin kalbimdeki yer
Taşıyor acı bir hatıra şimdi!..

N. Rahmi Tokat

(23 Nisan Münasebetiyle)

HURRİYET KUŞLARI

(Beş perdelik çocuk temsili)

Yazarı ATA LUTFI ÖZDİL

— Geçen sayıdan devam —

Kuzgun, Kartal göz koymuşlar,
Kayalıkta oturmuşlar,
İkiside dostum amma,
Kuzgun soğuk durdu bana:
Saksağan — (Pencelerindeki Altın ve İnci dizilerini göstererek,)

Kaç kaç yavru bülbülüm sen,
Otaze gül hep zehirden,
Koklayınca bayılırsın,
Sonradan sen ayılırsın,
İşte inci dizileri,
Tak boynuna, geç ileri,...
Güvercin — (Çırpınarak)
Fakir, fakir lalam çekil,
Bize zencir lâzım değil,
Gül goncası zehirlidir.
Hüviyetli ölüm verir.
Zincir altında inlemek,
Esir olup zehir yemek,
Onlar gümüş kafeslerde, (incileriyle beslerde.)
Dünyamızı zından eder,
Her gün bizi kiryan eder:
(Bunları kameriyenin haricinde dinlemekte olan Kumru öterek içeriye dahil olur.)

Kumru —
Dur, dur güzel Güvercinim,
Acelenden çok bezginim
Lalam sözünde doğrudur,

Cihan gözünden nurludur,
Zehirli gonca ben yemem
Ölüm ademdir istemem,
Dizile inci boynuma,
Bülbül kafeste koynuma,
Karga — kanatlarını açıp eğilerek)
Hak annenin kızları için
Hakka karşı ısrar niçin ?
Baba, oğul, hoca, kartal,
Elinizde koca bir dal,
Maksadınız karşı durmak
Gülistanda çadır kurmak...
Güvercin — (hiddetle çırpınarak)
Bülbülümün aklı, fikri,
Müstakildir ırzı, bekri.
Kayıtsız başında bir kafes,
Kabul etmez bunu herkez,
Biz hürriyet kuşlarıyız,
Kafeslerin düşmanıyız,
Bize altın kafes mezar
Gökler kafes haydi hezar...
(Bülbülle beraber semalara uçarlar, Perde kapanır)

— Üçüncü perdenin sonu —

Tablo — 4 —

(Küçük ve yeşil ormanında çimenlikler üzerinde yaralı beyaz bir güvercin kanlara batmış yatar. Etrafında baykuş şahin, sonrada kartal gelir. Ormanın solunda bütün kuşlar ve kelebekler.. Zevai zamanı güneş bütün mevcudatı kızgın ziyasıyla yaldızlar...)

Perde — 4 —

— Yalnız keman ile —

Baykuş — Gözlerini yatan güvercine dikerek
Mabetlerin solgun mermer taşları
Kayaların bulutlarda başları,
Uludağlar, eski yerler mekânı,

ordudan yüksektir. Türk ordusunun vatanperverliği, istiklâl severliği dünyaya örnektir. Buna tarih şahittir.

2 — Millet; Türk milleti Küçük Asyada on sekiz milyonluk bir varlıktır. Bütün dünyada Türklük muazzam bir yekûn teşkil eder. Türk milletinin rakam itibarile maddî bünyesi budur. Bu milletin manevî vasfı bütün tarih boyunca tecrübe edildiği gibi en belâğ tecrübesini istiklâl harbinde vermiştir. Büyük nutukta izah edildiği gibi silâhlarından tecrit edilmiş hükûmeti ve hükûmdarı kendisine ihanet etmiş, mütevaliyen üç büyük muharebe ile (Trablusgarp, Balkan Umumî harp) larla yıpranmış olan bu millet, istiklâli tehlikede kaldığı gün yaralı bir arslan azametile tarih huzurunda yükselmiştir. Hem kendi içindeki ihaneti, hem dört taraftan hücum eden hariç Düşmanı boğmuştur. Bu kudretin menşei milletin istiklâl ve vatan severliğinde ve siyasî hayatîyetinde saklıdır. Kadim medeniyetin mümessili olan bu millet tarih huzurunda silâhı omzunda bir millettir.

3 — Siyasî Camia; Türk milleti tarih boyunca siyasî camia halinde kalmıştır. Devletsiz, teşkilâtsiz, hükûmetsiz yaşamıştır. Onun en büyük vasfı hiç bir millete has olmayan siyasî ebediyetidir. Yani millet zaman zaman hücumlara maruz kalmıştır. Ve ölüm tehlikesi geçirmiştir. Fakat hiç bir zaman ölmemiştir. Bu sırada millet sarsılmıştır. Fakat milletin manevî varlığı ölmediği için o kendisine kurtarıcı bir lider bir şef çıkarır. Yine ölmeyen ruhî ile istiklâlini idame eder. Bu gün Türk milleti o kadar yekparedir ki tamamen birlik ve beraberlik mevcuttur. Milletimizin bu asırlardaki büyük meziyetlerinden birisi de budur. Kanile, kültürile, mefkûresile parçalanmaz bir kaya halinde mukadder vazifesine intizar etmektedir. Her millet dahilde bir dertle malûl olduğu bu günde Türk Milleti bu noktadan bahtiyar ve mesuttur.

4 — Hükûmet; Türk Hükûmeti milletin mümessilidir. Bu Hükûmette hiçbir hizbin, gurubun tesiri yoktur. Sınıfsız olan Türk milletinin hükûmeti her hareketile 18 n ilyonu düşünüş, bütün icraatı bir fert ve bir zümre bütün millete matuftur. Bu gibi hükûmetlere millî hükûmet derler. Bu gibi hükûmetler tav'an ve kerhen tamamen Millet için çalışır. Bu gibi hükûmetlerde iktidar mevkii hırsı yoktur. Bizim için en büyük

Halkevlerinde çıkan Dergiler

<u>Halkevinin adı</u>	<u>Derginin adı</u>	<u>Halkevini adı</u>	<u>Derginin adı</u>
Adana	Görüşler	Gireson	Aksu
Afyon	Taşpınar	Isparta	Ün
Amasya	Yeşil Irmak	İzmir	Fikirler
Antalya	Türk Akdeniz	Kayseri	Erciyes
Artvin	Çoruh	Konya	Konya
Bafra	Altın Yaprak	Manisa	Gediz
Balıkesir	Kaynak	Mersin	İçel
Burdur	Burdur	Milâs	Yeni Milâs
Bursa	Uludağ	Muğla	Muğla
Çorum	Çorumlu	Niğde	Akpınar
Denizli	İnanç	Niksar	Ülker
Diyarbakır	Karacadağ	Trebzon	İnan
Elâzığ	Altan	Samsun	19 Mayıs
Eminönü	Yeni Türk	Sinop	Dıranaz
Eminönü	H. B. Hb.	Sivas	4 Eylûl
Erzurum	Ata yolu	Urla	Ocak
Eskişehir	Halkevi	Yozgat	Bozok
Gaziantep	Başpınar	Zonguldak	Kara Elmas

Fiatı - 10 - kuruştur.

Kurum Adı: TÜRK TARİH KURUMU
Sicil No: 255.7.2/24/807884
DERGİLER İNANÇ : DENİZLİ HALKEVİ DERGİSİ 40-42 (1940)
Markası: MARKASIZ Bulunduğu Yer: Konusu: TÜRKÇE

